

- Az MTA kutatóintézeteinek szükségük van szakmai felügyelőtestületekre, nemzetközi részvétellel. Ezekben az osztályok néhány hazai és külföldi tagja, néhány vállalati szakember folyamatos odafigyeléssel és felelősséggel vehetne részt, beszámolási kötelezettséggel az osztálynak.
 - Kis országban nagyobb szükség van az országos tudományos megmértetésre. Az MTA doktora cím erre jó eszköz, még ha egyetlen is néha a megítélés.
 - Stratégiai kérdés a tehetséggondozás, a kiváló gimnáziumok hálózata. Miért ne vállalhatna védnökséget, nyújthatna segítséget egy-két akadémikus egy-egy iskolában, akár az ország 100-200 gimnáziumában?
- C.) – 10. A költségvetési kérdések természetesen megkerülhetetlenek. Hogyan reagálunk az új kihívásokra? Néhány jellegzetes javaslatom a következő.
- Mindenekelőtt tudatosítani kell, hogy a lisszaboni, illetve módosított EU-irányelvek a kutatás-fejlesztési szint emelésére – az újonnan csatlakozott országokban – meghatározóan csak a központi résznek a növelésével, különösen az EU-támogatási forrásokból (például strukturális alapok) reálisak. A vállalati résznek is növekednie kell, de ezt érdemben növelni új eszközökkel, például egy ún. SBIR- (USA) típusú konstrukcióban lehetne, részben szintén EU-forrásokból.
 - A kutatási-fejlesztési és oktatási költségvetési források reálértékének GDP-arányos szinten tartása – ha lehet, növelése – minden kormányzat elsődleges, hosszú távú gazdasági érdekeket is szem előtt tartandó feladata. Az MTA esetében ennek központi eleme az intézethálózat fenntartása és szelektív bővítése, egy másik fontos része, egyebek mellett – a jogfolytonosság jegyében – a testületi közfeladatok elvégzéséért megállapított, valamint a tudomány megbecsülését kifejező tervezhető tiszteletdíjak rendszere.
 - A kutatás kísérleti eszközeinek szelektív, de lényeges emelésére van szükség. Ez jelenti egyrészt a kísérleti platformok szűkítését, másrészt a szélesebb körű hozzáférést és a színvonal emelését. Mindez az NKTH alapfeladatainak is részét képezheti, tehát az NKTH-val partnerségben kellene eljárni.
 - A posztdoktori korosztály helyzetbe hozása, a tehetségek külföldi ösztöndíjrendszerének bővítése komplex, több tárcát érintő feladat; megoldására akár külön felelős tárcaközi megbízott is kinevezhető lenne.
- D.) – 11. Nemzedékünk felelőssége a magyar tudomány terén hatásában messze túlmutat a kutatás szféráján. Egyszerre kell innovatívnak, praktikusnak és elvszerűnek lennünk. Partnerség, hatékonyság és felelősség szinergiáját kell megvalósítanunk.

Somlyódy László • elnökjelölt

Születési helye, ideje, családi állapota: Kecskemét, 1943. szeptember 30., nős, 3 felnőtt gyerek apja.

Diplomái, minősítései, tudományos fokozatai: 1967 – okleveles gépészmérnök, Bu-

dapesti Műszaki és Gazdaságtud. Egyetem (BME); 1973 – műszaki doktor, BME, 1978 – a műszaki tudomány kandidátusa, 1985 – a műszaki tudomány doktora, 1990 – az MTA levelező, ill. rendes tagja (1990, 1998).

Munkahelye: Vízi Közmű és Környezetmérnöki Tanszék, BME, tszv. egyetemi tanár, III Budapest, Műegyetem rkp. 3-5, U épület, 1-463 1530, somlyody@vkkkt.bme.hu, www.vkkkt.bme.hu

Korábbi munkahelyei: 1967–1972: Szellőző Művek, kutatómérnök; 1967–1973: MTA Áramlástechnikai Munkaközösség, BME Áramlástan Tanszék, tudományos segédmunkatárs, majd tanársegéd; 1972–1994: Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Központ (VITUKI), tudományos munkatárs, főmunkatárs, tanácsadó, igazgató (1985–1989), főigazgató (1990–1991) és kutatóprofesszor; 1980–1982: International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA, Laxenburg, Austria), research fellow; 1992–1996: IIASA, Water Resources, director, Global Environmental Change, chairman; 1992– : BME Építőmérnöki Kar, Vízi Közmű és Környezetmérnöki Tanszék, egyetemi tanár; 1996-tól tanszékvezető.

Nyelvtudása: angol, német

Tudományos tevékenysége: jelentős eredményeket ért el az axiálventilátorok áramlástanai tervezésében; szennyvizek elkeveredésének kutatásában vízfolyásokban; az áramlás és transzport numerikus modellezésében felszíni vizekre; nagy, összetett környezeti rendszerek modellezésében; a vízminőségsszabályozás területén; az eutrofizálódás vizsgálatában és modellezésében; általánosított folyó vízminőségi modell kidolgozásában; vízgazdálkodási döntéstámogató rendszerek fejlesztésében és alkalmazásában; a költséghatékony szennyvíztisztítás területén. Foglalkozott a Balatonnal, a Dunával és más felszíni vizekkel itthon, Közép-Európában, Kanadában, Brazíliában, Szingapúrban és Kínában. Eredményeiről mintegy 40 országban számolt be.

Hazai szakmai közéleti tevékenysége: az OMFB Plénum tagja (1991–1993), Országos

Környezetvédelmi Tanács tagja (1996–2000), a Magyar Akkreditációs Bizottság tagja (1995–2001) és alelnöke (1998–2001), Magyar Szennyvíztechnikai Szövetség elnöke (1998–), NKFP programtanács társelnöke (1999–2003), az MTA Műszaki Tudományok Osztály elnöke és az Elnökség tagja (1999–2005); több MTA-bizottság tagja (a víz és a környezet területén), Magyar Mérnök Kamara tagja (2000–), a Magyar Mérnök Akadémia tagja (2002–), a Tudomány- és Technológiapolitikai Tanácsadó Testület (4T) elnöke (2001–2006), a Tudomány- és Technológiapolitikai Kollégium (TTPK) tagja (2001–2006).

Nemzetközi szakmai közéleti tevékenysége: az International Water Association (IWA) elnöke (2004–2006), előtte alelnöke (1998–2002); az EU Global Change External Advisory Committee tagja (2001–); az European Environmental Agency Scientific Committee elnöke (2006–); tagja: Stockholm Industrial Water Price Selection Committee (2001–2006), Stockholm World Water Week Scientific Committee (2006–), External Advisory Panel to the Public Utility Board in Singapore (2006–), UN World Water Assessment Technical Advisory Committee (2007–), European Science Foundation (1996), International Water Academy (1998), European Academy of Sciences and Arts (2000).

Vezetői, akadémiai és tudománypolitikai tapasztalatai: a VITUKI intézeti igazgatója, majd főigazgatója, az IIASA programvezetője, tanszékvezető, az MTA osztályelnöke, az IWA elnöke, a 4T elnöke, a TTPK tagja.

Szakmai elismerései: Kiváló Munkáért (1985), Vitális Díj (1986), Széchenyi Professzori Ösztöndíj (1998), Gábor Dénes-díj (1999), Deák Ferenc kutatási díj (2002), Széchenyi-díj (2002), Árvízvédekezésért Díj (2006), Környezetvédelmi felsőoktatásért díj (2007).

Publikációi: 10 könyv, 36 könyvfejezet, 3 disszertáció, 101 tudományos cikk (www.bme.vkkt.hu), 150 feletti kutatási jelentés, mintegy 300 tudományos előadás. Munkáit külföldön mintegy 600 alkalommal idézték.

Könyvei: Somlyódy, L., Herodek, S., and Fischer, J., eds. (1983): *Eutrophication of Shallow Lakes: Modeling and Management. The Lake Balaton Case Study*. IIASA, Laxenburg, Austria, Collaborative Proceedings Series CP-83-53; Somlyódy, L., and van Straten, G., eds. (1986): *Modeling and Managing Shallow Lake Eutrophication. With application to Lake Balaton*. Springer Verlag, Berlin; Somlyódy, L. (1983): *A Balaton eutrofizálódása. Egy rendszerszemléletű kutatás eredményei*. VITUKI Közlemények 38. VIZDOK, Budapest; Novotny, V. and Somlyódy, L. eds. (1995): *Remediation and Management of Degraded River Basins with Emphasis on Central and Eastern Europe*, Springer Verlag; Kaczmarek, Z., Strzpek, K., Somlyódy, L., and Priazhinskaya, V., eds. (1996): *Water Resources Management in the Face of Climatic/Hydrologic Uncertainties*, Kluwer Publishing House; Henze, M., Somlyódy, L., Tyson, J. and Schilling, W., eds. (1997): *Sustainable Sanitation*. Water Science and Technology (special issue). Elsevier; Somlyódy, L. és Banczerowski, J., szerk. (2000): *A Balaton-kutatás Eredményei 1999-ben*, MTA, Budapest; Somlyódy, L. szerk. (2000): *A hazai vízgazdálkodás stratégiai kérdései*, MTA, Budapest; Reichert, P., Borchardt, D., Henze, M., Rauch, W., Shanahan, P., Somlyódy, L. and Vanrolleghem, P. (2001): *IWA River Water Quality Model No.1*, Scientific and Technical Report Series, IWA Publishing,

London; Somlyódy, L. and Somlyódy, N. eds. (2003) *Sciences and Arts in Hungary, 1848 – 2000*, Columbia University Press.

Tíz legfontosabb tudományos közleménye: Somlyódy, L. (1974): *Improvement of the Efficiency of Free Blow-out Axial Fans Using Variable Circulation*. Acta Technica Ac. Sci. Hung. Tomus 79 (1-2); Somlyódy, L. (1982): *An Approach to the Study of Transverse Mixing in Streams*, Journal of Hydraulic Research, Vol. 20, No. 2; Somlyódy, L. (1982): *Water Quality Modelling: A Comparison of Transport-Oriented and Ecology-Oriented Approaches*, Ecological Modelling, 17; Somlyódy, L. (1982): *Modelling a Complex Environmental System: The Lake Balaton Study*, Mathematical Modelling, Vol. 3; Luettich, R. A., Harleman, D. R. F., and Somlyódy, L. (1990): *Dynamic Behavior of Suspended Sediment Concentration in a Shallow Lake Perturbed by Episodic Wind Events*, Limnology and Oceanography 35 (5); Somlyódy, L. and Koncosos, L. (1991): *Influence of Sediment Resuspension on the Light Conditions of Algal Growth in Lake Balaton*, Ecological Modelling 57, Elsevier Science Publishers; Somlyódy, L., Brunner, P. and Kroiss, H. (1999) *Nutrient Balances for Danube Countries: a Strategic Analysis*, Water Science and Technology, Vol. 40, No. 10.; Istvánovics, V. and Somlyódy, L. (2001): *Factors Influencing Lake Recovery from Eutrophication – the Case of Basin 1 of Lake Balaton*. Water Research, Vol. 35, No. 3; Somlyódy, L. (2005): *A balatoni vízpótlás szükségessége: tenni vagy nem tenni?* Vízügyi Közlemények, Balaton különszám; Somlyódy, L. and Varis, O. (2006) *Freshwater under Pressure*. International Review for Environmental Strategies, Vol. 6, No. 2.

Elképzelések az MTA elnöki teendőiről

Preambulum

A Magyar Tudományos Akadémia nagy hagyományú intézmény, amelynek bizalmi tőkéje a legmagasabb az országban. Testület, amelyhez három évtizede erősen kötődöm. Kutatóintézeti hálózat és tudós társaság, amelynek jövőjéért felelősséget érzek. A 2007. májusi közgyűlés által kiküldött Jelölőbizottság felkért rövid koncepció kidolgozására. Pléh Csaba akadémikustársam hasonló megkeresést kapott a főtitkári teendőkre. Egymás gondolkodásmódját, elkötelezettségét és együttműködési szándékát jól ismerve úgy gondoltuk, hogy két, alapelveiben egyeztetett „pályázatot” készítsünk. Közös elképzelésünk szerint az MTA-nak – miközben a társadalmat szolgálja – meg kell őriznie autonómiáját, önkormányzati jellegét és függetlenségét a politikától. Akadémiánk a nemzeti értékű tudományok kiemelt művelője, központi szerepet játszik a magyar tudományosságban.

Jövőkép

Két évtized múlva Magyarország az EU közepesen – vagy annál kissé jobban – fejlett országai közé tartozik majd. Felsőoktatási rendszere európai színvonalú, megerősödött kutató egyetemekkel. A fejlett tudományos világ országaihoz hasonlóan főhivatású, nemzetközileg versenyképes kutatóhálózattal is rendelkezik. Ennek gazdája a kezdeményező MTA, mivel bizonyította, hogy – a tradíciókra alapozva – megújulás révén a leghatékonyabban képes a hálózatot működtetni. Tevékenységét az alap kutatások, a releváns, jövőbe mutató, kiemelkedő tehetségeket igénylő interdiszciplináris kutatások, a kutatás-fejlesztésbe és az innovációba (KFI) történő fajsúlyos bekapcsolódás, a mindenkori

társadalmi problémák megoldásához szükséges kutatások, a nemzeti sajátosságokkal összefüggő kutatások és az Európai Kutatási Térség, valamint a globalizálódó kutatási programok nyújtotta lehetőségek kihasználása jellemzik. Mindezeket a feladatokat rugalmas keretek között végzi, tevékenységét a nemzetközi megmértetés, a tehetségek felkarolása, az egyetemekkel és a vállalati szférával történő, közös előnyökön alapuló együttműködés, hálózatok feladatra történő létrehozása és korszerű szervezési módszerek alkalmazása jellemzi. Akadémiánk ellát számos egyéb fontos közfeladatot is. Ilyenek például: tudományos és stratégiai helyzetelemzések készítése, véleménynyilvánítás a hazai tudomány és a társadalmi élet alapvető kérdéseiben, tudományos minőségbiztosítás, a felsőoktatás aktív támogatása, hozzájárulás a közoktatáshoz és így tovább. Az MTA köztestületét a világos képviseleti rendszer, a korszerű kommunikáció, a szolgáltatások széles köre és az alulról jövő kezdeményezések befogadókészsége jellemzi. A köztestület tagjai nemzetközi hírű akadémikusok és tudósok, akik az MTA feladatainak megvalósításáért elvégzett többlettevékenységükért – a gazdasági helyzet függvényében – tiszteletdíjban részesülhetnek, s ezáltal tudásuknak és társadalmi elismertségüknek megfelelő életszínvonalat érhetnek el. Az MTA egészét a világos szervezeti felépítés, és a szubszidiaritás elvén alapuló határozott és gyors döntéshozás jellemzi.

Cselekvési program

A felvázolt jövőkép sikeres megvalósításának előfeltétele a stratégiai tervezés keretei között a rövid távú teendők helyes kijelölése, a fokozatosság elvének alkalmazása és az érdekelt

folyamatos bevonása. A jelen helyzetben két, együtt kezelendő tényező biztosít kivételes lehetőséget: a reformfolyamat befejezése és az akadémiai törvény megalkotása vagy módosítása az alapszabállyal együtt. Ennek ismeretében az elkövetkező három év cselekvési programja az alábbiak szerint foglalható össze.

A reformfolyamat

A folyamat célja az volt, hogy az MTA egészére vonatkozóan (kutatóhálózat és irányítása, testületek, vagyongazdálkodás, finanszírozás stb.) kimunkálja, hogy miként érhető el a magyar tudomány nemzetközi versenyképességének megőrzése, illetve javítása és szerepének növelése az innovációban, és mindezeket keresztül hogyan fokozható az MTA hozzájárulása az ország tudomány-, technológia- és innováció- (TTI) politikájának hatékony megvalósításához. Számos elemzés és tanulmány született, azonban ezek összegzése és az operatív javaslatok kidolgozása, továbbá mindezek kommunikációja nem történt meg sikeresen. Így sok sürgető feladat maradt 2008-ra, az új elnökre és a vezetésre.

Az akadémiai törvény

Több eltérő változatról indult meg a vita anélkül, hogy a meglévő törvény gyengeségeit elemezték és az alapelveket meghatározták volna. Az első teendő pótolni a hiányokat, és mérlegelni, hogy szükség van-e új törvényre, vagy elégséges a meglévő módosítása. A második sürgető feladat az osztályok bevonása a folyamatba. A harmadik lépés a lobbizás a parlamenti politikusok körében, majdani javaslatunk elfogadása érdekében (ellenkező esetben a megújulást az alapszabály adta korlátok között kell megvalósítani). A negyedik az ütemezés kijelölése a kockázatok elkerülése érdekében oly módon, hogy 2008-ban

megtörténjen az alapelvek rögzítése és a reformfolyamat lezárása, valamint a törvénytervezet és az alapszabály első együttes vitája. Ezek alapján a kodifikált törvény(módosítás)-javaslat legkésőbb a 2009. tavaszi közgyűlésen jóváhagyható, amit követ a parlamenti benyújtás. A törvénnyel szembeni elvárásunk, hogy az kiküszöbölje a jelentkező működési zavarokat, és hosszú távon kiérlelt feltételeket biztosítson az MTA számára. Tartalmi szempontból a fontosabb sarokpontok a következők: az önkormányzatiság megőrzése¹ (ami védi a meglévő eredményekre alapozó, versenyképes intézethálózatot); a felelőségek egyértelmű kijelölése; világos képviseleti rendszer; átlátható és hatékony döntéshozás (a döntési szintek számának csökkentésével, a bevont testületek karcsúsításával és a hivatalvezető által irányított, korszerű, a vezetést elemzésekkel is kiszolgáló titkársággal); továbbá az akadémikusok és az MTA-doktorok összehangoltan kezelt tiszteletdíja.

A kutatóhálózat fejlesztése

Az intézethálózat a hazai tudományosság meghatározó tényezője, ahol elsősorban olyan kutatásokat célszerű folytatni, amelyek nem vagy nem jó határfokkal végezhetők egyetemi környezetben. A hálózatot többek között a nagy horderejű tudományos kérdések meg-

¹ Javaslatom szerint a világos irányítási felépítés főbb elemei a következők: a közgyűlés, illetve az annak felelőséggel tartozó, az osztályok és a kutatóintézeti hálózat képviselőiből álló elnökség – a legfőbb döntéshozó (az MTA operatív működését a hat felső vezetőből álló grémium irányítja); az elnök, aki stratégiai szerepet játszik, felelős a társadalmi beágyazódásért és ellátja az MTA mint költségvetési fejezet felügyeletét; az alelnökök; a főtitkár, illetve a helyettese – az intézethálózat operatív irányítója, illetve kapcsolattartója; az AKT (és az AKVT) és a szakemberekből álló, független Felügyelő Bizottság. Az elnökség munkáját tanácsadó bizottság segítheti.

válaszolását igénylő hosszú távú programok, a kutatócsoportok közötti együttműködés, a kritikus tömeg létrehozása és a különleges kutatási infrastruktúra indokolja. A fejlesztési stratégia egyik előfeltétele az MTA gazdasági stabilitása, amelynek alapját a költségvetés teremti meg, hosszabb távra megállapított irányelvek alapján. Az inflációt követő bázisfinanszírozás feletti hányadot az MTA teljesítményfüggően és az elkészülő közfeladatokhoz illeszkedően osztja el. Fontos, kimunkálható feladat a tudományos teljesítmény intézeti és támogatott kutatócsoporti szinten, öt-nyolc éves ciklusonként történő nemzetközi, független értékelése. Ez versenyhelyzetet teremt, és lehetővé teszi ígéretes (interdiszciplináris) kezdeményezések és a tehetségek támogatását. A mérés módszere természetesen számottevően eltérő a három nagy tudományterületen. Például a mai világ kihívásai között növekvő jelentőségű társadalomtudományok nem rendelkeznek kidolgozott hazai eljárással, a külföldiek közvetlen átültetése pedig aligha lehetséges. Az első lépés tehát a módszertani megalapozás. A stratégia másik előfeltétele átgondolt kutatói életpálya és tehetség gondozói modellre alapoz. Bevezeti a véglegesített és a határozott időre szóló közalkalmazotti státust (ez a támogatott kutatócsoportoknál megszokott megoldás). Előbbi például az MTA doktori címhez kötött, az utóbbi pedig fokozza a mobilitást is. A nemzetközileg nyitott vezetői pályázatok kiírása az öt-nyolc éves ciklusos értékeléshez kapcsolódik. További fontos tényezők a már említett kritikus tömeg biztosítása (különböző hálózatok szerveződése révén, beleértve a regionális központúakat is), az intézetek pályázati és vállalkozási tevékenységének fokozása az alapkutatásokra építve (különös tekintettel az EU-forrásokra és arra, hogy a KFI-források növekedése alap-

vetően csak a vállalati szférából várható), az üzleti világ támogatásának megnyerése, továbbá a nemzeti tudományos értékek és kutató-sok megóvása. A felvázolt folyamat – többek közt a módszertani vonatkozások és az intézetek, kutatócsoportok nagy száma miatt – gondos tervezést és ütemezést igényel (2008–2009). Bevezetése, önkéntes esettanulmányokra alapozva (2010-től kezdve) csakis fokozatosan történhet. A kutatóhálózat fejlesztése természetesen számos egyéb kérdést is felvet: mint gazdálkodás, a vagyongazdálkodás kialakítása valódi tulajdonosként (a vagyon mindenkor maximálását, a hatékony telephelygazdálkodást és a kutatási feltételek javítását szem előtt tartva) és az MTA által nyújtandó hatékonysági elven alapuló háttérszolgáltatások kialakítása, hasznosítva a nagy egyetemek és külföldi kutatóhálózatok (Max Planck, Fraunhofer, MRC stb.) tapasztalatait.

A testületi rendszer

Az MTA testületi rendszere (akadémikusok, MTA-doktorok, közttestületi tagok, tudományos osztályok és bizottságok) közel tizenöt évvel ezelőtt demokratikus átalakuláson ment keresztül. Ezt azonban nem követte a hatékony működtetés részleteinek kidolgozása, különös tekintettel az MTA kettős funkciójára (tudós társaság és a kutatóhálózat gazdája). Nem történt világos állásfoglalás a közttestületi tagoknak nyújtandó szolgáltatásokról. A vezetés hatékonyabbá tétele érdekében kívánatosnak tartom a (fő- vagy részfoglalkozású) alelnökök szakterületi koordinációs szerepének növelését, korszerű elektronikus kommunikációs rendszer kidolgozását (a tágabb kommunikációs stratégiába természetesen beletartozik a könyvtár, a könyv- és folyóirat-kiadás, a honlap és egyebek), amely segítségével – a nagy és fejlett nemzetközi

tudományos szervezetekhez hasonlóan – a köztestületi tagok érdeklődésüknek megfelelően férhetnek hozzá különböző adattárakhoz, cserélhetnek tapasztalatokat és tehetnek interdiszciplináris kezdeményezéseket.

Az MTA és az egyetemek

A magyar tudóstársadalom legnagyobb része az egyetemeken dolgozik, amelyekhez akadémikusaink és köztestületi tagjaink révén is rengeteg szállal kötődünk. Kapcsolatunk megkülönböztetett: az egyetemek biztosítják az utánpótlást a kutatás számára, ezért alapvető fontosságú a képzés színvonalának növelése. Az MTA és az egyetemek érdekei egybevágóak, az esetleges szembeállítási törekvéseket az MTA vezetésének meg kell előznie. Mindenképpen keresnünk kell a közös előnyökön alapuló, érdemi együttműködést, amely tartalmazhatja a támogatott kutatócsoportok megerősítését, közös kutatói programok indítását, az akadémiai kutatók oktatásban történő szervezett részvételének növelését (a PhD-programon túl), a közös tudományos értékelési-minőségbiztosítási rendszer fokozatos bevezetését, a vendégkutató státusz létrehozását, ill. bővítését az MTA kutatóhelyein és a kiemelt fontosságú tehetséggondozás különböző elemeit.

Az MTA és a tudománypolitika

A tudomány és az MTA társadalmi elismertségének növekedésével az elmúlt években határozott igény jelentkezett arra, hogy fokozottan vegyünk részt fontos tudománypolitikai és stratégiai kérdések kezelésében. A tendencia pozitív, azonban Akadémiánknak a jövőben – a tudomány eszközrendszerére támaszkodva – kezdeményezőbbnek kell lennie, különösen az ország jövőjét befolyásoló kérdések és problémák felvetésében és az előregondolkodás elősegítésében. A megállapítás vonatkozik a nemzet KFI- és TTI-politikájára (az MTA az utóbbi intézkedési tervének egyik végrehajtója), amely területen Akadémiánknak célszerű szoros együttműködést kialakítani az OKM-mel és GKM-mel (és az NKTH-val). Hasonlóan fontos stratégiai szerepet játszhat az MTA a 2011-es magyar EU-elnökségre történő felkészülésben. Mindezekből adódóan kívánatos, hogy az MTA a kutatóhálózatához tartozó, kompetens munkatársaira építve, saját kezdeményezésre is felvállalja előremutató, interdiszciplináris elemzések elkészítését (energiapolitika és biztonság, környezet és fenntartható fejlődés stb.).

A Jelölő Bizottság által feltett kérdések

Hogyan tervezed az MTA reformjának folytatását? Hogyan látod/tervezed az MTA 2010-ig tartó fejlődését? Lásd a *Cselekvési programot*.

Hogyan tervezed a kormánnyal történő költségvetési egyeztetéseket? A költségvetéstől függő alternatív fejlődési pályák, a hatások és a lehetséges kockázatok felvázolásával, bizonyítva a tudomány társadalmi hasznosságát,

rövidebb és hosszabb távon egyaránt. A tárgyalásokhoz szükséges többéves koncepciók és irányelvek készítése; az egyeztetések folyamatosá tétele a közfeladatokról és az árnyokról, utóbbi részeként az aktuális évről; külső források megszerzésének demonstrálása és a költségvetés KFI-részének növelése; személyes kapcsolattartás a mindenkori kormány vezető politikusaival és a parlamenti pártok képviselőivel.

Zárszó

A csapatmunka híve vagyok. Fontosnak tartom a feladatok jól definiált, kezelhető részekre való bontását és a részfeladatok kompetencia szint-jére történő „delegálását”. Több évtizedes tapasztalatom, hogy jó gondolatokat csak kis létszámú, eredeti és általában eltérő gondolkodású szakemberekből álló munkacsoportok képesek létrehozni. A döntéseket széleskörű egyeztetésre alapozva,

demokratikusan kell meghozni. A végrehajtás jól kezben tartott folyamatot igényel. Az MTA leendő vezetésének fő feladata a jelenleg is magasán kvalifikált tudós testületre építve a kiválóság, a hagyományok és a jövő igényeinek szem előtt tartásával a megújulás megvalósítása. Az előttünk álló út nem egyszerű, és mindannyiunk – akadémikusok, tudósok, kutatóintézetek, támogatott kutatócsoportok, osztályok és bizottságok – összefogását igényli.

Németh Tamás • főtítkárijelölt

Szombathelyen született, 1952. március 7-én. A középiskola (*Vajda János Gimnázium, Keszthely*) elvégzését követően, egyéves előfelvételis katonai szolgálat után kezdte meg tanulmányait a Keszthelyi Agrártudományi Egyetem Agrokémiai Szakán, ahol 1976-ban kiegészítő agrármérnöki diplomát kapott. A szakkeretén belül a második évfolyamot a Veszprémi Vegyipari Egyetemen végezte, majd harmadéven talajtanra szakosodott. Az államvizsgálával párhuzamosan a növényvédelmi szakvizsgát is letette.

Az egyetem elvégzését követően a NEVIKI Mezőgazdaság Kemizálási Szolgálatának keszthelyi telepére került tudományos segédmunkatársként. 1977-ben az akkori MÉM Növényvédelmi és Agrokémiai Központ megkeresésére a MÉM NAK Tápanyag-gazdálkodási Osztályára került főmunkatársként. 1979 januárjától a Zala megyei Növényvédelmi és Agrokémiai Állomásra kérte áthelyezését, ahol agrokémiai csoportvezetői beosztásban dolgozott. Ez az időszak egybeesett a kötelező talajvizsgálati rendszer kiépítésével, az üzemi szakemberek felkészítésével, az egységes szaktanácsadási rendszer kidolgozásával.

1981 februárjától egy évet az Egyesült Államokban, Oregon államban töltött, farmgyakorlaton. Egy több mint 100 hektáros, bogyós gyümölcsűeket termesztő farm növényvédelmi és agrokémiai munkáit irányította, és részben végezte.

Egyetemi doktori értekezését *Az agrokémikáliák hatása néhány gyomnövény és kultúrnövény N-, P-, K-, Ca-, Mg- és Na-tartalmára tenyészedényes és kisparcellás kísérletekben* címmel még az Egyesült Államokba történt kiutazása előtt benyújtotta a Keszthelyi ATE-re. Hazaérkezését követően, 1982-ben védte meg, *summa cum laude* minősítéssel.

1983 januárjától dolgozik az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézetében. Kezdetben az Intézet Izotóplaboratóriumában tudományos munkatársként, 1986 októberétől 1991 májusáig a csoport vezetője volt. Kandidátusi értekezését *A nitrogénellátottság szerepe az őszi káposztzárépcé termesztésében* címmel 1989-ben sikeresen megvédte, és elnyerte a mezőgazdasági tudomány kandidátusa címet. Az MTA doktora tudományos címet 1997-ben nyerte el *Talajaink szervesanyag-tartalma és nitrogénforgalma* című dolgozatával. Az MTA levelező tagjává 2001-ben választották.